Εκπαίδευση και μάθηση για το περιβάλλον και την αειφορία

στην ψηφιακή εποχή

Μαθησιακοί στόχοι

Σκοπός του μαθήματος είναι να εισαγάγει τους μεταπτυχιακούς μαθητές στις βασικές έννοιες και τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις μιας καινοτόμου εκπαιδευτικής πρακτικής, της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης για την Αειφορία (ΠΕΑ), και να τους εξοικειώσει με υποδειγματικές εφαρμογές διδακτικού σχεδιασμού. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ανάπτυξη προβληματισμού για το ρόλο και τη σημασία της ΠΕΑ στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή και στην ανάδειξη της πρόσθετης παιδαγωγικής αξίας από την αξιοποίηση κατάλληλων ψηφιακών μέσων και εργαλείων. Ειδικότερα, η ανάγκη ενίσχυσης και γενίκευσης της ΠΕΑ στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο υπογραμμίζεται και από το γεγονός της πρόσφατης ίδρυσης από το Υπ. Παιδείας 55 «Κέντρων Εκπαίδευσης για την Αειφορία» (ΚΕΑ). Από τη μια οι ανάγκες στελέχωσης των ΚΕΑ, αποστολή των οποίων είναι ο συντονισμός και η παιδαγωγική στήριξη διεπιστημονικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων ΠΕΑ στις σχολικές μονάδες πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας, και από την άλλη η ίδια η εκπαιδευτική πράξη της ΠΕΑ στα σχολεία, απαιτούν καλά καταρτισμένους εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων σε θέματα εκπαίδευσης και μάθησης για το περιβάλλον και την αειφορία. Επιπλέον, η πρόβλεψη για άνοιγμα των εκπαιδευτικών παροχών των ΚΕΑ και σε εξω-σχολικά πλαίσια, για την ευαισθητοποίηση, κατάρτιση και ενεργοποίηση πολιτών και την ανάπτυξη καινοτόμων δράσεων, συνεργασιών και δικτύων σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο με άξονα την αειφορία, θέτει μια σειρά από νέες προκλήσεις. Σε άμεση αναφορά με αυτή την πραγματικότητα, το μάθημα επιδιώκει να εξοπλίσει τους εκπαιδευόμενους με γνώσεις και ικανότητες που θα τους επιτρέπουν να κατανοούν το γενικό πλαίσιο της ΠΕΑ και τις προκλήσεις που αναδεικνύονται από την υλοποίησή της στην πράξη και να προσδιορίζουν με παιδαγωγικά κριτήρια δημιουργικούς ρόλους που τα σύγχρονα ψηφιακά μέσα και εργαλεία θα μπορούν να έχουν στην υποστήριξη της διδασκαλίας και της μάθησης για το περιβάλλον και την αειφορία.

Πιο συγκεκριμένα, όταν οι εκπαιδευόμενοι θα έχουν ολοκληρώσει τις θεματικές ενότητες του μαθήματος θα είναι σε θέση:

- να κατανοούν και ορίζουν βασικές έννοιες της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και μάθησης για την αειφορία, όπως «περιβάλλον», «φύση», «περιβαλλοντικό ζήτημα», «αειφορία», «εκπαίδευση», «επικοινωνία», «τυπική, μη-τυπική και άτυπη περιβαλλοντική μάθηση», κ.ά.,
- να αντιλαμβάνονται και προσδιορίζουν την περιβαλλοντική εκπαίδευση για την αειφορία πάνω στη βάση των ειδικών αρχών και χαρακτηριστικών της, δηλαδή ως μια εκπαίδευση και μάθηση: διεπιστημονική και διαθεματική, συστημική, κοινωνικά κριτική και πολιτική, προσανατολισμένη στις αξίες και τη δράση, βιωματική, ενδυναμωτική, και συμμετοχική,
- να αναγνωρίζουν και αναλύουν αντιπροσωπευτικές περιπτώσεις σύγχρονων περιβαλλοντικών ζητημάτων και ζητημάτων αειφορίας,
- να ανακαλούν και ερμηνεύουν τις διαφορετικές κατηγορίες στόχων της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για την αειφορία, πώς αυτοί υλοποιούνται και πώς αξιολογείται η επίτευξή τους,
- να κατανοούν και αναλύουν τις βασικές αρχές σχεδιασμού μαθησιακών δραστηριοτήτων περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για την αειφορία σε δια ζώσης, ψηφιακά και μικτά μαθησιακά περιβάλλοντα μάθησης,
- να διακρίνουν, κατανοούν και συνδυάζουν διαφορετικές παιδαγωγικές προσεγγίσεις (βιωματική, ανακαλυπτική, συνεργατική, κονστρουξιονιστική, κλπ) και χαρακτηριστικές διδακτικές μεθόδους

και τεχνικές (μέθοδος project, παιγνίδι ρόλων, debate, ηθικό δίλημμα, κλπ) της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης για την αειφορία,

- να εντοπίζουν και συγκρίνουν ψηφιακά μέσα (π.χ. μέσα κοινωνικής δικτύωσης) και εργαλεία (π.χ. κατασκευής μικρόκοσμων, ψηφιακών παιγνιδιών, ψηφιακών ιστοριών, κλπ) και ανοιχτούς μαθησιακούς πόρους με πρόσθετη παιδαγωγική αξία στις παραπάνω προσεγγίσεις και μεθόδους,
- να σχεδιάζουν και αναλύουν σενάρια εκπαιδευτικών προγραμμάτων και δραστηριοτήτων για τυπική, μη-τυπική και άτυπη περιβαλλοντική μάθηση για την αειφορία, επιλέγοντας και ενσωματώνοντας τις κατάλληλες τεχνολογίες, ψηφιακά εργαλεία και ανοιχτούς μαθησιακούς πόρους.

Θεματικές Ενότητες

1. Το βασικό πλαίσιο εννοιών, αρχών και στόχων της ΠΕΑ • Οι βασικές έννοιες της ΠΕΑ • Τυπική, μη-τυπική και άτυπη εκπαίδευση και μάθηση για το περιβάλλον και την αειφορία • Βασικά χαρακτηριστικά της ΠΕΑ ως εκπαιδευτικής καινοτομίας • Το ιδεολογικό πλαίσιο και οι αρχές της ΠΕΑ • Η ΠΕΑ στο σύγχρονο ελληνικό σχολείο • Ο ρόλος και οι δυνατότητες της ΠΕΑ στη σύγχρονη ψηφιακή εποχή
2. Σύγχρονα περιβαλλοντικά ζητήματα και ζητήματα αειφορίας • Ταξινομίες περιβαλλοντικών προβλημάτων • Ανάπτυξη, ποιότητα ζωής και αειφορία στο σύγχρονο ψηφιακό κόσμο • Χαρακτηριστικά περιβαλλοντικών ζητημάτων και ζητημάτων αειφορίας • Ανάλυση συγκεκριμένων περιπτώσεων • Η ψηφιακή πρόκληση: συμβάλλοντας στη δημιουργία και την επίλυση προβλημάτων
3. Παιδαγωγικές προσεγγίσεις και διδακτικές μέθοδοι της ΠΕΑ • Μαθαίνοντας για το περιβάλλον και την αειφορία • Σύγχρονες παιδαγωγικές προσεγγίσεις και η υιοθέτησή τους στην εκπαιδευτική πράξη • Εναλλακτικές μέθοδοι και τεχνικές διδακτικής προσέγγισης περιβαλλοντικών εννοιών και ζητημάτων • Ψηφιακές τεχνολογίες, εργαλεία και μέσα στην υπηρεσία της διδασκαλίας και της μάθησης για το περιβάλλον και την αειφορία
4. Διδακτικός σχεδιασμός και κατασκευή σεναρίων δραστηριοτήτων ΠΕΑ • Αρχές διδακτικού σχεδιασμού δραστηριοτήτων ΠΕΑ • Εφαρμογές στην τυπική και μη-τυπική εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία • Ενσωματώνοντας ψηφιακά μέσα, εργαλεία και ανοιχτούς μαθησιακούς πόρους για πρόσθετη παιδαγωγική αξία • Κατασκευή εκπαιδευτικών σεναρίων ΠΕΑ

Αναλυτική περιγραφή θεματικών ενοτήτων

Στην 1η ενότητα αναλύονται οι βασικές έννοιες της ΠΕΑ, όπως οι έννοιες «περιβάλλον», «φύση», «περιβαλλοντικό ζήτημα», «αειφορία», κλπ, και προσεγγίζονται οι έννοιες της «εκπαίδευσης», και της «μάθησης» σε τυπικά, μη-τυπικά και άτυπα πλαίσια. Στην ίδια ενότητα εξετάζονται τα βασικά χαρακτηριστικά και η αρχές της ΠΕΑ ως εκπαιδευτικής ιδεολογίας και πρακτικής, όπως ότι είναι διεπιστημονική και διαθεματική, συστημική, κοινωνικά κριτική και πολιτική, προσανατολισμένη στις αξίες και τη δράση, βιωματική, ενδυναμωτική, και συμμετοχική. Επίσης, παρουσιάζεται το γενικό πλαίσιο εφαρμογής της ΠΕΑ στο ελληνικό σχολείο σήμερα και συζητείται ο ρόλος και οι δυνατότητες που

προσφέρουν οι εκπαιδευτικές τεχνολογίες και εργαλεία αλλά και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για ενίσχυση και υποστήριξη του εκπαιδευτικής πρακτικής στην ΠΕΑ.

Στη 2η ενότητα επιχειρείται η χαρτογράφηση των περιβαλλοντικών ζητημάτων και ζητημάτων αειφορίας στο σύγχρονο κόσμο και η εξέταση των χαρακτηριστικών τους και παραγόντων που επηρεάζουν τη γένεση, εντατικοποίηση και διατήρησή τους. Αναλύονται συγκεκριμένες περιπτώσεις ζητημάτων και εξετάζεται ο ρόλος που έχουν οι τεχνολογίες και οι ψηφιακές τεχνολογίες ειδικότερα, στην πρόκληση αλλά και στην επίλυσή τους.

Η 3η ενότητα εξετάζει τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις και διδακτικές μεθόδους που ακολουθούνται στην εκπαιδευτική πράξη της ΠΕΑ και επιχειρεί να τις συνδέσει με σχετικές θεωρίες μάθησης για το περιβάλλον και την αειφορία. Στην ενότητα αυτή γίνεται επίσης υποδειγματική εφαρμογή διδακτικών τεχνικών στην προσέγγιση σύγχρονων περιβαλλοντικών εννοιών και ζητημάτων με τη συμμετοχή των εκπαιδευόμενων. Σε καθεμία από τις μεθόδους και τεχνικές συζητείται ο ρόλος της εκπαιδευτικής τεχνολογίας στον εμπλουτισμό και την ενίσχυση της μάθησης.

Η 4η ενότητα επικεντρώνεται σε θέματα διδακτικού σχεδιασμού στην ΠΕΑ, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη ικανοτήτων στους φοιτητές για την κατασκευή εκπαιδευτικών σεναρίων. Αναλύονται οι αρχές διδακτικού σχεδιασμού και συζητούνται διαφορετικοί τρόποι προσέγγισης και μελέτες περίπτωσης από την εφαρμογή τους στην τυπική και τη μη-τυπική εκπαίδευση για το περιβάλλον και την αειφορία. Ο προσανατολισμός είναι κυρίως στην ανάπτυξη παιδαγωγικών κριτηρίων για τους τρόπους ενσωμάτωσης των ψηφιακών μέσων, εργαλείων και ανοιχτών μαθησιακών πόρων για στα εκπαιδευτικά σενάρια ΠΕΑ μέσα από την εμπλοκή των ίδιων των φοιτητών με την διαδικασία της κατασκευής εκπαιδευτικών σεναρίων ΠΕΑ.

Μέθοδος Διδασκαλίας

- Δια ζώσης διδασκαλία και υποστήριξη μέσω ασύγχρονης πλατφόρμας.
- Ανάθεση εργασιών σε ομάδες, συζητήσεις δια ζώσης και σε ηλεκτρονικό forum, προσομοίωση διδασκαλίας και εφαρμογής διδακτικών τεχνικών, peer tutoring (διδασκαλία από εκπαιδευόμενους σε εκπαιδευόμενους).

Αξιολόγηση

- Ανάθεση/ επιλογή, εκπόνηση και παρουσίαση ομαδικών και ατομικών εργασιών. Οι εκπαιδευόμενοι θα συμμετέχουν σε μία ομαδική και θα εκπονήσουν και μία ατομική εργασία. Η ομαδική εργασία αφορά στην ανάλυση ενός περιβαλλοντικού ζητήματος και στην υποβολή πρότασης σχετικά με διδακτική του προσέγγιση με την αξιοποίηση μιας διδακτικής τεχνικής και ενός ψηφιακού μέσου/ εργαλείου. Η ατομική εργασία αφορά στην επεξεργασία ενός πλήρους εκπαιδευτικού σεναρίου για εφαρμογή ενός project ΠΕΑ στην τυπική ή μη-τυπική εκπαίδευση, στο οποίο θα πρέπει να συνδυάζονται 2 ή περισσότερες εκπαιδευτικές τεχνολογίες ή εργαλεία και να αξιοποιούνται τουλάχιστον 2 ανοιχτοί εκπαιδευτικοί πόροι. Όλες οι εργασίες παραδίδονται σε γραπτή μορφή και συνοδεύονται από ppt της προφορικής τους παρουσίασης.